

Forskningsrådet och tobaksskadorna

Bengt Gustafsson

Dokumentationen om tobaksbrukets skadlighet är idag överväldigande. Forskarna anser med all rätt, att de vetenskapliga frågorna om tobaksbrukets skadlighet är klarlagda och tillräckligt belysta. Däremot är de flesta problemen då det gäller rökvanan ännu obesvarade. Hälsoriskerna minskar kraftigt om man slutar att använda tobak, men de största vinsterna skulle uppnås om rökdebuten kunde förebyggas. Riksföreningen mot cancer har inrättat en informationsnämnd, som bl a har till uppgift att upplysa om tobakens medicinska skadeverkningar.

Bengt Gustafsson är professor i medicinsk symbiosforskning vid Karolinska Institutet i Stockholm och ordförande i forskningsnämnden i Riksföreningen mot cancer.

Riksföreningen mot cancer har hitintills med sitt årliga statsanslag om 3 miljoner kronor svarat för all forskningsrådsunderstödd cancerforskning i vårt land. Tillskottet av donationsmedel har varit sådant, att det totala årsanslaget för cancerforskning år 1978 kunde sättas till 28,5 miljoner kronor. Det medicinska forskningsrådets anslag till övrig medicinsk forskning var samtidigt 97 miljoner kronor. En mycket ringa del av dessa anslag har gått till sambandet mellan tobaksrökning och hälsa. Man har en känsla av, att forskarna i nuläget har endast ringa intresse för detta område. De anser med all rätt, att de vetenskapliga frågorna om tobaksbrukets skadlighet är klarlagda och tillräckligt belysta.

Tobaksbrukets skadlighet

När man så kommer in på frågan varför det är så svårt att genomföra effektiva åtgärder mot tobaksbrukets skadlighet så står vi inför helt andra problem. Hälsoris-

kerna vid tobaksbruket fastslås ytterligare i den nyligen utkomna amerikanska officiella utredningen "Smoking and Health". Bevis framlägges för ett lineärt samband mellan förbrukad mängd tobak och lungcancerfrekvens. Härtill kommer en rad andra statistiskt säkerställda samband mellan tobaksbruk och hjärt- och kärlsjukdomar, kronisk bronkit, cancer i övre luftvägarna, luftstrupe, bukspottkörtel och urinblåsa. Den 1300 sidor tjocka volymen ger dessutom en mängd andra data, som ytterligare ökar bevisbördan för tobakens skadlighet och slutintycket blir, att tobaken som skadlig miljöfaktor är så överväldigande, att den i detta hänseende kommer nära alkoholen. Utredningen tar också upp de psykologiska frågorna om varför rökningen är en så utbredd vana och så svår att motarbeta. Här lämnas de flesta problemen obesvarade. Om sålunda det samlade bevismaterialet ger anledning till oro och misströstan kompenseras detta av det material som åskådligt visas ge vid handen, att riskerna kraftigt minskar om man slutar använda tobak. Hos personer som tidigare rökt, men upphört under 10 år eller mera har riskerna för överdödlighet praktiskt taget försvunnit. Redan efter tre års upphörande med tobaksbruket föreligger en mycket påtaglig riskreduktion.

Om man med ledning av den amerikanska rapporten skulle försöka göra en beräkning av hur många dödsfall i vårt land som har samband med tobaksbruket blir det givetvis fråga om grova skattningar med ett maximum om 12000 och ett minimum om 6000 dödsfall per år. Men hur man än gör dessa

.....
Forskarna anser med all rätt, att de vetenskapliga frågorna om tobaksbrukets skadlighet är klarlagda.
.....

Även om en förändring av rökarnas vanor är viktig så torde de största vinsterna ligga i förebyggandet av rökdebuten.

beräkningar kan man fastslå att det rör sig om tal som mångfaldigt överstiger de årliga c:a 1 000 dödsfallen i trafiken. För reglering av trafiken har samhället satt in dyrbara, ibland mycket vittgående åtgärder – mot tobaksbruket görs praktiskt taget ingenting från statens sida.

Åtgärdssidan

På sista tiden har man emellertid inom olika organisationer börjat överväga åtgärder av övervägande upplysningskaraktär. Inom Riksföreningen mot cancer har man beslutat tillsätta en informationsnämnd med en årlig budget om 2,5 miljoner kronor, vilken i storlek korresponderar mot motsvarande statsanslag.

Informationsnämnden, som arbetar med undergrupper för olika specialområden inom cancerupplysningen har bla till uppgift att upplysa om tobakens medicinska skadeverkningar. En viktig målgrupp för detta är givetvis personalen inom hälso- och sjukvården, dels därför att de genom sitt eget beteende – rökare/icke rökare – utgör en modell för sin omgivning, dels därför att de i sina kontakter med patienter har unika möjligheter att informera om tobaksrökningens medicinska konsekvenser.

Även om en förändring av rökarnas vanor är viktig så torde de största vinsterna finnas att hämta om man kan minska antalet individer som börjar röka. Därför är barn och ungdomar i grundskoleåldrarna en viktig målgrupp för informationsnämndens tobaksupplysning.

MISSBRUK

av Barbro Holmberg

Missbruk är inte ett moraliskt problem! Missbruk är inte en sjukdom!

Det menar Barbro Holmberg. Men vi vet att fler och fler människor missbrukar i Sverige.

Vilka är missbrukarna och varför måste de berusa sig. Det är huvudsakligen kring denna frågeställning och inte om drogerna i sig boken handlar. Ändå ger boken information om de olika typerna av missbruksmedel i form av bla faktarutor.

Även om det är mer som är gemensamt för missbrukarna, än som skiljer dem åt, så beskrivs de olika missbruksformerna för överskådlighetens skull i skilda kapitel. Det är ovanligt att idag finna en bok som tar upp missbruk av alkohol, narkotika, läkemedel och sniffning i ett sammanhang.

I det avslutande kapitlet behandlas frågeställningar – en del provocerande – i samband med vård av missbrukare. Boken riktar sig till dem som på olika vårdinstitutioner kommer i kontakt med människor med missbruksproblem. Men med sitt breda innehåll bör den även intressera en större läsekrets.

Barbro Holmberg, socionom, är informationssekreterare på RFHL (Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare). Best nr 24-29448-9

ESSELTE STUDIUM

Norra regionen UMEÅ 090/13 70 00
Östra regionen STOCKHOLM 08/52 06 60
Västra regionen GÖTEBORG 031/17 99 30
Södra regionen MALMÖ 040/770 70